

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

74. ÅRGANG

11. AUGUST 1962

A V I N N H O L D E T :
KIRKEN OG DE «NYE LAND» - UTGRAVNINGENE PÅ
BISKOPSHAMAR - KARD. ALFRINK: FREM MOT KONSILET
- SVERIGE FÅR NY BISKOP - REFORMASJONEN I NORDEN -
FINN CHRISTENSENS GLASSMALERIER - BLIKK PÅ TIDEN
UTLANDET - SMÅSTOFF

NR
15

NESTE NUMMER UTKOMMER 25. AUGUST 1962

Tegn abonnement nå!

ST. OLAV pr. år innl. kr. 20.—
 » » utl. » 24.—
 » halvår innl. » 10.—
 » » utl. » 12.—

Eksp. Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70
 Postgiro 153 21. Bankgiro 3965/163

Ungt, katolsk legeektepar

søker leilighet/hybel i Oslo fra høsten av, event. straks. Om ikke varige boligforhold kan skaffes, er vi takknemlige for forbigående hjelp.

St. Olavs eksp. anviser.

ST. OLAV BOKHANDEL

er åpen til kl. 16 hver dag unntatt lørdag, da lukkes kl. 14.

FYRINGSOLJE

brukes av

- St. Olavs kirke
- Bispegården
- St. Josephs Institutt
- Vor Frue Hosp. Nerveavd.
- St. Dominikus kirke
- Lunden Kloster
- St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem
- Sta. Katarinahjemmet
- St. Franciskus Kirke
- St. Franciskus Hosp.
- St. Pauls Kirke
- Vår Frue Kirke
- Marias Minde
- St. Franciskusøstrenes Moderhus
- Øyenklinikken
- St. Josephs Hosp., Drammen
- St. Torfinns Klinikk, Hamar
- St. Elisabeth Inst.
- St. Mikael's Kirke
- St. Mikael's Prestegård
- St. Theresia kirke
- St. Franciskus Hosp.
- St. Magnus Kirke
- St. Magnus presteg.
- St. Elisabeth Hosp.
- Vår Frue Kirke
- Bispegården
- St. Olavs Kirke, Bispegården
- St. Olavs kirke
- St. Olavs Prestegård

Oslo

Arendal

Bergen

Hammerfest

Hønefoss

Lillestrøm

Tromsø

Trondheim

Tønsberg

St. Hallvard Kameratklubb

har lukket for sommeren.

R.I.P.

Vår kjære medsøster
 Søster Benedikta Gumplinger
 døde den 31. juli 81 år gammel,
 og ble gravlagt den 3. august.
 St. Franciskus søstre.
 Den avdøde anbefales til de troendes forbønn.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 12. AUGUST (9. s. e. pinse):
 Ep. 1. Kor. 10, 6—13. Ev. Luk. 19, 41—47. Mandag: Feriedag. Tirsdag: Vigilie. Onsdag: Marias opptagelse i himmelen. Torsdag: Joakim, bekj. Fredag: Hyasint, bekj. Lørdag: Marias lørdagsmesse.

SØNDAG 19. AUGUST (10. s. e. pinse):
 Ep. 1. Kor. 12, 2—11. Ev. Luk. 18, 9—14. Mandag: Bernard, abbed. Tirsdag: Jeanne Françoise de Chantal, enke. Onsdag: Maria rene hjerte. Torsdag: Filip Benitius, bekj. Fredag: Bartolomeus, apostel. Lørdag: Ludvig, konge, bekj.

SØNDAG 26. AUGUST (11. s. e. pinse):
 Ep. 1. Kor. 15, 1—10. Ev. Mark. 7, 31—37.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME:	Stille	Høy-
	messe	messe
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00	11.00 9.00
St. Hallvarvs kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggt. 15, tlf. 55 07 71	8.15-9- 11.30	10.00
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	—	8.30
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
Lunden kapell, Trondheimsv. 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 2209	8.00	10.45
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15410	8.00 9.00	10.30
Vår Frue kirke, Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.30	10.45
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgaten 113, tlf. 23 75 1	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgars kirke, Kirkegaten 3, tlf. 24 22 5	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 55 0	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 79 3	7.45	10.45
STABEKK: Maria Kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.30
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25 53 4	8.00	10.30
SYLLING: St. Hallvarvs kapell, tlf. 84 90 28 (Drammen)	—	—
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordgt. 1, tlf. 11 94 9	—	10.45
St. Olavs kapell	8.00	—
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegården tlf. 21 21 4	8.30 19.00	11.00
St. Elisabeth Hospitals kapell, Ila, tlf. 20 22 1	6.15	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteims kirke, Flintegaten 5, tlf. 2779	8.00	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, tlf. 7558 Mariabøimen, Nørve, tlf. 7184	8.30	11.00
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94. Biskopen og prestegården tlf. 3604	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: St. Eysteims kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 78 3	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Elisabeth Inst. St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392	8.00	10.30
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

Ved bestilling av olje:
 Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.
Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

KIRKEN OG DE „NYE LAND”

Når Algerie nå er blitt et selvstendig land og skal til å utforme sin konstitusjon og leve sitt liv som en overveiende arabisk og muhammedansk nasjon, er det et spørsmål som mange kristne med engstelse stiller seg: Hva vil skje med europeerne i dette landet? Og i intim sammenheng med dette, et annet spørsmål: Hvordan vil det gå med kirken? Vil det lykkes å dissosiere europeerne som sådanne fra OAS-fanatikerne — og vil det lykkes å dissosiere den kristne kirke i arabernes øyne fra et befolkningslag som nok i navnet er kristent, men som så altfor ofte i gavnet har vist seg fullstendig uverdig til sitt navn? De nærmeste årene vil neppe gi det endelige svaret på dette. Men dersom det lykkes kirken å bli akseptert av den nye algirske stat i første omgang, vil det kunne bety uhyre meget. Imidlertid — kirken starter med et alvorlig handicap.

Det er ikke bare de Sovjet-dominerte stater, men også snart sagt over alt i de tidligere koloniland og andre utviklingsland Kirken nå møter nye og alvorlige former for opposisjon. I enkelte av disse landene søker de menn og partier som sitter ved statsstyret bevisst å eliminere den kristne innflytelsen innenfor sine respektive samfunn. Og hovedgjenstanden for angrepene er over alt den samme: Det er de kristne institusjonene, i første omgang skoler og sykehus. I neste omgang er det geistligheten selv. Først deretter, når kadrene er borte, vil man så kunne ramme den enkelte kristne.

De aggressive antikristne tendensene kan ha et noe forskjellig grunnlag i de forskjellige land. Enkelte steder er de hovedsakelig av religiøs karakter, andre steder kan de være først og fremst av sosialpolitisk art. Andre steder igjen kan de bunne i en ytterliggående nasjonalisme. Men nesten over alt kan de samtidig tilbakeføres til en dypt ingrodd bitterhet mot et kolonistyre eller en annen form for europeisk utbytning.

På Cuba har Fidel Castro eliminert fire femtedeler av en allerede undertallig geistlighet og beslaglagt alle katolske institusjoner. Her er motivet politisk — doktrinært. I Guinea spiller det afrikanske, nasjonale element kanskje ennå sterkere inn enn det sosialpolitiske, når Sekou Touré nasjonaliserer franske skoler og forviser utenlandske geistlige. På Ceylon er det religionen som står bak når den

buddhistiske regjeringen driver en systematisk, om enn ublodig forfølgelse av katolikkene, her er ikke bare skolene nasjonalisert, men nå trues samtlige katolske sykestre med utvisning. Noe lignende gjelder det muhammedanske militærdiktaturet i Sudan, også her er det religiøse motiver som får regjeringen til å nekte de katolske geistlige oppholdstillatelse, mens lov etter lov setter strengere og strengere grenser for den kristne forkynnelses muligheter.

Og i Algerie møter vi nå en stat som iallfall i første omgang kommer til å bli sterkt preget av Islam, samtidig som det ser ut til at de venstresosialistiske elementene får overtaket i styret. Dertil kommer spørsmålet om det vil lykkes realpolitikkerne å holde nasjonalbevisstheten innen så rimelige grenser at et reelt samarbeid med de europeiske elementene i samfunnet blir mulig. På den annen side kan den kristne kirke i landet ikke annet enn stå tungt belastet i de nye herrers øyne. På arabisk dekker ordet *roumi* på en gang to så forskjellige begreper som «europeer» og «kristen», og her foreligger et sørgelig grunnlag for denne identifikasjonen. Den innfødte algirer vil lenge minnes at de som bekjempet hans lands selvstendighet sa seg å føre et korstog på det kristne Europas vegne, og han vil ikke så lett glemme de midler som de selvbestaltede korsfarere tok i bruk i det siste fortvilede forsøk på å beholde sine privilegier.

Allikevel går det an å håpe for fremtiden. Hittil har de algirske regjeringsmedlemmene sterkt understreket at de ønsker å se en reell religionsfrihet i den nye stat. De har sett at de kristne i Frankrike stadig var i bresjen for dem. En talsmann for den provisoriske regjering uttalte nylig: «Disse kristne var de eneste som alltid *hjalp* oss. Vi ser med sympati på katolikkene, og vi er rede til å garantere deres rettigheter.»

Ikke minst må denne sympatien gjelde erkebiskopen av Alger, *Duval*. Igjen og igjen tordnet han mot tortur og terror, som mot alle ensidige krav fra europeernes side; igjen og igjen prekte han fred, forsoning og likestilling.

(Forts. s. 236)

Katedralen i Alger — mangt et manende biskopsord er gått ut herfra.

«DET SIER BISPEN

Gløtt fra utgravningene på Biskopshamar

I Hamarkrøniken finnes en naiv og rørende skildring av hvordan bispestaden tok seg ut når det bar til høytid:

«Item når nogen høie Fester skulde være, enten Paaskedag, Pintsedag, Juledag eller andre høitidelige Dage som udi den blinde Papisteri var paalagt, da var saa Skik at der skulde først ringes udi Domkierken, dernæst udi Klostret, siden udi Korskierken og aller sidst udi Sct. Jørgens Kierke. Og naar de saa havde ringet, skulde de kime hver som mest kunde, dog skulde de rette sig efter den Skik som holdtes udi Domkierken og ikke lengre. Og naar det var stille Veir, da kunde man høre det langt ud at det ringede baade paa Landet og paa Vandet. Item naar man hørte Presterne og Degnene siunge udi Kierken, da maatte den som ikke havde et Stenhjerte græde af Glæde for Guds usigelige Naade og Miskund i mod Mennesken saavel som for Guds hellige Ord og deilige Salmer som de hørte siunge.»

Vi vet ikke hvem som har skrevet Hamarkrøniken — ikke engang nøyaktig når den ble til; men det må ha vært en gang i annen halvdel av 1500-tallet, da Biskopshamar definitivt var blitt fortid. Men tro om ikke forfatteren har en papistisk rev bak øret: En ekte sønn av reformasjonen ville visst neppe ha karakterisert den katolske gudstjeneste som «Guds hellige ord og deilige salmer», og om han har et hipp til «den blinde papisteri» så mangler det overbevisningens kraft; snarere virker det som et pliktskyldig, men likegyldig bukk til den nye tid. Det er den gamle bispestad i all dens glans som har hele hans hjerte, bispestaden slik den lå som Hedemarkens lille kultur-sentrum, før reformasjon, danske lensherrer og svenske soldater i skjønn forening hadde gjort det av med den. I hvor stor grad en forøvrig skal stole på krønikens angivelser er ikke godt å si, men at der lå en viktig kaupang langs den nåværende Domkirkeoddens strender er iallfall visst, med kirker og klostre, og kneisende på høydedraget ytterst på odden, katedralen med bispegård og skole.

Ruinene av Hamardomen har lenge vært det eneste minnesmerke om dette gamle Hamar, men det som står igjen av dens prektige normanniske buer er tilstrekkelig til å gi også den uinnviede en følelse av at han her står på kulturmettet grunn. I vårt århundre har katedralen også vært gjenstand for nøyaktige arkeologiske undersøkelser, slik at vi — når vi sammenholder stenedes tale med krønikens — kan få et ganske godt bilde av hvordan kirken har sett ut. Bispestet på Hamar ble opprettet da den pavelige legat Nicholas Breakspear var her i landet og ordnet de kirkelige forhold; det var i 1153. Kort etter må en ha tatt fatt på å bygge katedralen, den må ha stått ferdig i sin første skikkelse tidlig på 1200-tallet. Siden fikk den noen utvidelser og ombygninger med gotisk stilpreg. Men ca. 1300 stod Hamardomen der som den skulle bli stående middelalderen ut, med sine tre mas-

sive tårn, med spir og «forgylte fløyer med forgylte knapper på».

Biskopenes residens, derimot, har vært bokstavelig B talt sunket i jorden inntil de aller siste årene. Først etter krigen har Riksantikvariatet, i samarbeide med Hedemarksmuséet, kunne sette i gang skikkelige undersøkelser av bispegårdens område, der Storhamar gårds låvebygninger har stått siden 1700-tallet. I femten år har utgravningene nå pågått, tusenvis av kubikk-meter jord har vært spadd bort — og i år er vi kommet så langt at lederen av arbeidet, arkitekt Håkon Christie, kan si: «Nå er vi ferdige, iallfall i denne omgang. Nå gjelder det å få bragt i orden det vi har avdekket, og gjøre det presentabelt for publikum.»

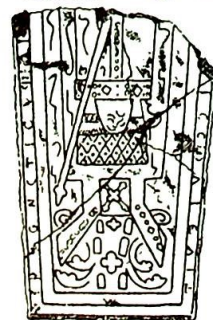
Ved en rundtur på området, under arkitekt Christies sakkundige ledelse, fikk vi forleden anledning til å konstatere hvilket enormt arbeid som her er utført, og hvilket puslespill det er å få alle funnene til å passe inn i hverandre.

Det hele ser relativt enkelt ut ved første øyekast: En kommer inn på en firkantet plass som er omgitt av murbygninger på tre sider. Men skinnet bedrar ikke-fagmannen: Mesteparten av disse murene hører ganske enkelt til 1700-tallets låvebygninger.

Det er riktig, sier arkitekt Christie, at det har gått en ringmur omkring anlegget, omtrent der låvebygningene ligger nå. Om den har gått rundt hele, er vi ikke riktig sikre på — for å kunne slå det fast, hadde

Dette er en av de få bevarte gravstenene fra den gamle Hamardomen. Den forestiller biskop Peter, dominikanermunken som paven utnevnte til biskop på Hamar i 1253. Det heter at det var han som begynte å grunnlegge bispegården i Hamar. Han må ha vært en ansett mann, siden Håkon Håkonsson valgte ham til å lede den sendeferden som førte hans datter Kristina til hennes brudgom i Spania. Han døde i 1260.

OM DET»

vi måttet grave inne på naboeiendommen, og det har vi ikke hatt anledning til. Men innenfor denne ringmuren har det så ligget en hel rekke bygninger. Vi har funnet sikre spor etter hele sytten stykker. Ikke alle bygningene har stått der på samme tid selvfølgelig, og det kompliserer det hele ennå mer. Først har bispene bodd i en tregård, det har vi kanskje beviset for her . . . og arkitekten viser oss et hull i jorden, med en ubestemmelig forhøyning i midten: Dette, sier han, er et stolpehull, det De ser her er restene av en trestolpe som har båret en huskonstruksjon av noe slag. Dette ville vi kunne få vite mer om, dersom vi brøt opp den brolegningen vi er kommet ned på — men den er vi svært glad i og vil vi helst ikke røre. Den er fra reformasjonstiden. Men se her — og arkitekten hopper ned i en grøft og demonstrerer på veggene av den:

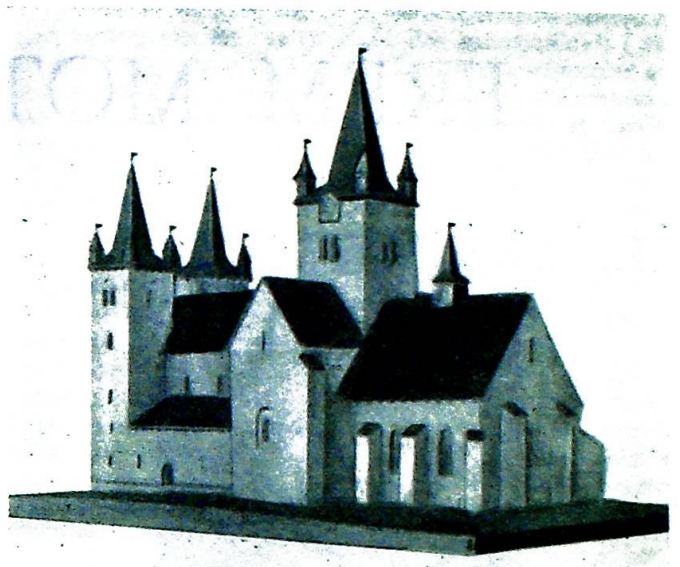
— Her kan vi følge hele bygningshistorien, lag for lag. Dette brune De ser her er den opprinnelige gressbakken. Her er fyllmasse påkjørt på 1200-tallet, da stenhusene ble bygd, her er merker etter en brann — og slik kan vi følge bispegårdens historie opp gjennom århundrene.

Faktisk ser det ut til at det er først når domkirken står ferdig at biskopen har begynt å kunne tenke på sin egen residens. Såmeget mer som det da er blitt roligere tider i landet, — Håkon Håkonsson har fått gjort en ende på borgerkrigene. Så heter det også i en gammel beretning at det var dominikaneren, biskop Peter, som i 1250-årene «begynte å grunnlegge bispegården i Hammer».

— Og det kan nok stemme, sier arkitekten. De to viktigste bygningene her på gården må nok ha vært dels sydfløyen, som vi har ganske vel bevart i etasjehøyde, dels en bygning i nord. Begge disse bygningene kan vi av tekniske og stilmessige grunner plasere et sted ute i 1200-tallet. Sydfløyen her har dessuten uhyre mange likhetspunkter med Olavsklosteret i Oslo, som vi vet må være blitt bygd på den tiden.

Vi tar sydfløyen nærmere i øyesyn. Underetasjen har egentlig bestått av tre svære rom, senere begrenset til to, — dette nødvendig gjort av byggingen av en ny og snevrere ringmur på 1400-tallet (et vidnesbyrd om at Hamarkroniken nok har rett når den setter kaupangens største velstandstid til før Svartedauen). Det er uten tvil denne fløyen som svarer til Hamarkronikens beskrivelse: «Item inde paa Gaarden vare tvende Herre Kammers. Og der var neden under Svalen tvende store Kjeldere som man havde *fetalie* (matvarer) udi.» — Det stemmer, sier arkitekten, dette har vært et prektig tre-etasjers bygg: Vi fant innstyrte murer svarende til syv-åtte meters høyde — fra den gang svenskene i 1567 blåste hele bispegården i grus med «pulver» (krutt).

Og dette andre bygget i nord må da sikkert være hva kroniken kaller «Hammers Gaards Taarn», hvor det var «Bryggerhus, Bagerhus, Stegerhus og

Arkitekt Nordhagens rekonstruksjon av Hamardomen er sikkert ikke korrekt i alle detaljer — men gir iallfall et inntrykk av hvordan katedralen en gang har tatt seg ut, kneisende på odden . . .

hvald Kjelder med Brynd derudi, og med mange skjønnne Kammer og Vaaninger?»

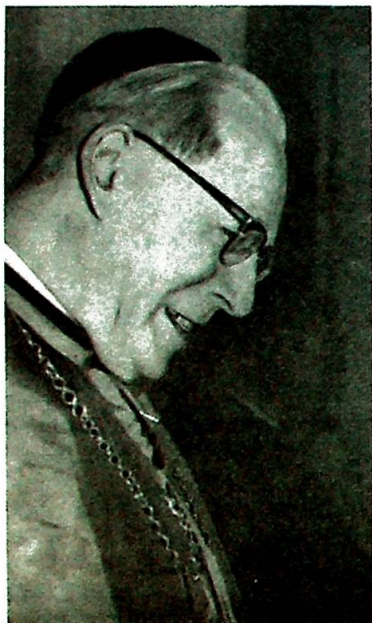
— Stemmer igjen: Brønnen har vi funnet ganske riktig, og murene er bevart i såpass høyde at vi finner ansatsene til hvelvingene. Også her har det vært sikkert to etasjer over, og tenker vi oss en høy gavll kommer vi kanskje i en slik høyde at Hamarkroniken ikke overdriver alt for meget, når den beretter at tårnet var «lige høyt med det første Taarn på Domkirken, saa at de kunde staa og tale med hverandre udi Taarnene, naar som de taledde noget høyt!»

I et lynglimt gir bildet liv til disse sammenstyrte murbrokkene. Vi aner de menneskene som har ferdedes her — kanniker og djakner, tjenerskap og hærfolk og byens borgere inn og ut, — og over i salen bispens selv, der han ifølge kronikens beskrivelse kan stå og se ut mot skolen, mot kannikgården og klostret like nedenfor, ikke lenger unna enn at han kan «høre paa naar Presterne eller Degnerne siunge enten i Skolen, Kierken eller i Klostret».

Men alle disse bygningene, som altså lå rett i syd for kirken og bispegården, nedover mot sjøen, og utgjorde den ytterste, vestre enden av kaupangen, vet vi ingenting om ennå. Her ligger Storhamar gård. Men ellers er terrenget fritt, og mangt og meget av mur og hvelv, og meget annet med, kunne være å finne her. Hamar var i middelalderen en betydelig markeds plass, og samtidig et åndelig kultursentrum, med katedralskole og iallfall ett, muligens to klostre. Det ene et dominikanerkloster. Men det er også mulig at der har vært hospitalsbrødre. Her er det rike muligheter for nye utgravninger — og en kan ikke annet enn ønske at Hedmarks museet, som nå blir utvidet med bispegården, virkelig får blod på tann og søker muligheter for å kunne gå løs på kannikgårder, kloster og kaupang.

Vi spurte til slutt arkitekten om det ikke var funnet noen skriftlige vidnesbyrd under utgravningene. — Nei, smiler Christie, ingen, bare ett, gåtefullt unntak, — og konservator *Bleken-Nilssen* tar oss med ned

FREM MOT KONSILET

Kardinal Alfrink,
erkebiskop av Utrecht.

Sist i juni avholdt den forberedende Sentralkommisjon for det annet Vatikankonsil, som skal tre sammen den 11. oktober, sine avsluttende møter. Sentralkommisjonen har behandlet alle de forslag som det kan bli tale om å presentere for konsilet, og trukket opp de endelige utkast. En av de menn som har gjort seg mest bemerket under dette arbeidet, samtidig som han har vært blant de ivrigste til å interessere hele sin hjord for kirkemøtet, er Nederlands primas, kardinal Alfrink, erkebiskop av Utrecht. I det følgende har vi tillatt oss å gjengi noen utdrag av et foredrag om kirkemøtet han holdt for et par måneder siden (først offentliggjort i *De Tijd-Maasbode*).

Går jeg for langt når jeg sier at de fleste studier over konsilet som er utkommet i Nederland forekommer meg å røbe en mer eller mindre motløs innstilling? Det er forøvrig ikke et spesifikt nederlandsk fenomen, en møter det i andre land i Vest-Europa.

Dersom det var slik at man nøyde seg med å ta visse forbehold når det gjaldt synet på hva som vil bli virkelig gjort av våre egne kjæreste ønsker og idéer, ville det bare

være kjennetegnet på en sunn realisme. Vi må aldri glemme at vi bare utgjør en meget liten del av Kirken og at vi ikke har rett til å påtvinge vårt syn på helheten, selv om vi er dypt overbevist om at det er det riktige og gagnlige.

Men dersom en tar denne defaitistiske tonen overfor selve konsilet, som om det var mer eller mindre avgjort at dets resultater blir helt ubetydelige, da tror jeg å kunne si at de forberedelsene som er gjort, ikke rettferdiggjør en slik holdning. Intet annet konsil i historien er blitt forberedt på en så intens og en så detaljert måte som det annet Vatikankonsil.

Takket være den moderne teknikk er verden blitt så liten at kontakter som man tidligere ikke kunne drømme om, nå er blitt mulige. I fortiden ville det for eksempel aldri kunnet være tale om at den sentralkommisjon, hvor hele Kirken er til stede *in nucleo*, og hvor medlemmene kommer fra jordens fjerneste strøk, kunne samle seg i Roma fem ganger i løpet av seks måneder.

Det forberedende arbeid

Kardinalen beskriver deretter mer i detalj de forberedelser som er gjort til konsilet siden det ble første gang bebudet for tre og et halvt år siden. Det første skritt besto i å samle inn materiale fra hele verden, for å få vite hvilke ønsker og hvilke problemer man ville konsilet skulle behandle. Over to tusen biskoper har sendt inn sine svar, foruten at legfolket iallfall er representert gjennom professorene ved de kirkelige fakulteter. Så fortsetter kardinalen:

Den annen fase omfatter nedsettelsen av de forskjellige kommisjonene og sekretariatene, og deres arbeid. Som De vet ble det foruten sentralkommisjonen skapt elleve kommisjoner for de forskjellige sektorer av Kirkens liv, dertil til sekretariater. Og selvfølgelig, man kan alltid diskutere hvorvidt det ikke snarere var den eller den som burde blitt medlem av en kommisjon, mens en annen derimot burde fått forbli utenfor. Om den teologiske kommisjon har man sagt at den ikke hadde et tilstrekkelig antall bibelspesialister. Men det er nok å regne opp antallet av eksegeter for å vise at det slett ikke er så knapt. Andre ville kanskje ha ønsket at man hadde foretatt et noe annet utvalg av eksegeter. Det fullstendige fravær av legfolk i disse kommisjonene og sekretariatene har ofte vært nevnt med noen bitterhet. Da må man imidlertid gjøre seg klart at de spørsmålene som sto på kommisjonens programmer, nesten alltid krevde en teologisk kompetanse. Hvilket dog ikke betyr at ikke legfolkets særegne bidrag på mange saksområder kunne vært av stor utfyllende verdi.

i muséet og viser oss blant alle de funn som er gjort av våpen og andre bruksgjenstander, en sten med en runeinnskrift. Den tydes av lærde menn til følgende lakoniske setning: «Det sier bispen om det.»

Bispen — det er kanskje biskop Peter, dersom det er han som har latt bygge det tårnet stenen har hørt til i. Han skal ellers ha vært en mann med initiativ

og myndighet, som nok kunne slå en ting så fast at den stod. Men hva sa bispen, og om hva? Det får vi vel aldri vite. Men en ordre om byggearbeidet har det nok gjerne vært. Og helst vil vi da tyde innskriften slik, at biskop Peter er vel nøyd med at hans verk påny kommer frem i dagens lys — og gir klar beskjed om å gå videre.

Hva man diskuterer i Kirken

På få unntagelser nær er det et bemerkelsesverdig arbeid som disse kommisjonene har utført. De dokumenter som Sentralkommisjonen mottar fra dem bevidner at intet av det som i dag lever i Kirken har unngått deres oppmerksomhet. Alt det man i dag diskuterer i Kirken finnes igjen i disse tekstene. Uten å forråde noen hemmelighet kan jeg nevne slike ting som spørsmålet om å instituere et varig diakonat — men jeg ville ønske at man slutter å tale om et «legmannsdiakonat». Å være diakon er *ipso facto* å tilhøre geistligheten og hierarkiet, nøyaktig som presten. Diakonen er altså ikke mer noen legmann, og jo flere av de geistlige funksjoner man tillegger ham, jo mer kommer hans myndighet til å nærme seg prestens. Hvorvidt det er en fordel at disse diakonene er gift eller ikke, det er et punkt jeg ikke våger å uttale meg om.

Jeg kunne videre nevne en ting som den teologiske definisjon av den plass som biskopene inntar i Kirken, og ganske særskilt *collegium episcoporum* som etterfølger av *collegium apostolorum*. Ennvidere en viss internasjonalisering av Kirkens styre (jeg foretrekker å uttrykke meg slik fremfor å tale om «internasjonalisering av kurien»). Utvidelse av biskopenes myndighetsområde — noe som nødvendigvis betyr en begrensning av den romerske kuries, uten at noen dermed mener å røre ved pavens stilling i Kirken. En viss desentralisering av Kirkens administrative apparat. En smidigere tolkning av Kirkens uniformitet, istedenfor den stivhet som vi kjenner siden det første Vatikankonsil. Innføringen av folkespråket i liturgien. Og så videre.

Sentralkommisjonen i arbeid

Det er Sentralkommisjonens arbeid som har utgjort den tredje fasen i det forberedende arbeid til konsilet. Denne sentralkommisjonen er noe nytt i Kirken. Konsilet i 1870 kjente ikke noe tilsvarende.

Alle forslagene fra kommisjonene og sekretariatene passerer gjennom Sentralkommisjonen og blir diskutert der i full frihet og oppriktighet. Det er et fengslende syn her å møte hele Kirken, å høre oppfatninger fra hele Kirken og på denne måten å konstatere hvordan synsmåtene kan være forskjellige i Kirkens mange avdelinger, til tross for den fundamentale enhet i troen som anerkjennes over alt. Det er nettopp denne konfrontasjonen med Kirken som helhet som får en til å se det store antall punkter hvor det er ytterst vanskelig å påtvinge hele Kirken én og samme synsmåte. Men samtidig er det en glede å se i hvilken grad hver enkelt er rede til å innrømme at omstendigheter, synsmåter og behov kan være forskjellige.

Hvordan det hele vil foregå

Uten å ville komme i forkjøpet den forretningsorden som den Hellige Far kommer til å fastsette for konsilet, kan en regne med at det blir tre forskjellige slags møter.

De diskusjonene som kommer til å finne sted under konsilet, vil foregå under møter forut for de høytidelige plenarforsamlingene der paven selv presiderer. Disse møtene blir av to slag. Der blir for det første *kommisjonsmøtene*. I disse kommisjonene kommer konsilfedrene til å møtes med eksperter i vedkommende sak for å diskutere de forslag som paven ønsker å forelegge for kirkemøtet. Det synes ikke som om man har til hensikt å gjøre latin til felles språk for disse møtene; her kommer systemet med simultanoversettelser til å bli brukt. Disse møtene kommer sannsynligvis ikke til å finne sted i San Pietro.

Ennvidere kommer det til å bli holdt plenarforsamlinger, hvor paven ikke er til stede, dog sannsynligvis i San Pietro. De kommer til å gi alle konsilets medlemmer anledning til å gi uttrykk for sin mening og stemme over det forslaget som er under debatt. Først når et forslag har vært igjennom denne prosessen, og er blitt revidert på grunnlag av de bemerkninger og de endringsforslag som er kommet til, er tiden inne for en endelig redaksjon. Først da vil emnet være klart til å bli fremsatt og promulgert i en høytidelig og avsluttende plenarforsamling, i nærvær av den Hellige Far.

Vi ser dermed at selv når konsilet har tatt sin begynnelse vil det fremdeles gjenstå en god del å gjøre, og meget kan fremdeles kunne debatteres, selv om det er tillatt å håpe at diskusjonene under selve konsilet, takket være Sentralkommisjonens forberedende arbeid, ikke vil strande i en uendelighetsdebatt. Det er iallfall gitt at denne metoden vil tillate at selve konsilet blir av begrenset varighet.

Hva kan vi vente av konsilet

Hva kan en vente av dette konsilet? I sin første ensyklika, *Ad Petri Cathedram*, har den Hellige Far satt opp et tredobbelt formål for kirkemøtet. For det første: *catholicae fidei incrementum*, «at den katolske tro må vokse», og han har sikkert med dette ment såvel at Kirkens tro må bli styrket og befestet, som at denne katolske tro må bli bredt videre ut blant menneskene. Deretter kommer: *recta populi Christiani morum renovatio*, en sann fornyelse av det kristne liv blant de troende. Og endelig: *ut ecclesiastica disciplina ad nostrorum temporum necessitates rationesque aptius accommodetur*, det vil si at de kirkelige institusjoner blir tilpasset vår tids ønsker og behov. Det vil medføre en revisjon av kirkeretten og av alt som angår Kirkens administrasjon og disiplin, selvfølgelig uten at det kan bli tale om å røre ved det som utgjør Kirkens uforanderlige vesen.

Som avdøde kardinal Tardini nylig uttrykte det i et televisjonsintervju, er pavens ønske at kirkemøtet snarere får en praktisk og pastoral orientering enn en doktrinal. Det synes altså at paven, da han sammenkalte konsilet, ikke tenkte på å promulgere nye dogmer, men snarere på behovet for å fornye Kirkens — og den troendes — indre liv og tilpasse det den aktuelle situasjon.

I denne forstand kommer det 21. økumeniske kirkemøte til å ha en helt forskjellig karakter fra sine tyve forgjengere. Disse ble i alminnelighet sammenkalt for å definere læren, fordømme visse heresier eller fremme de kristnes gjenforening. De var vanligvis, i kraft av omstendighetene, rettet *mot* noe. Det er dette som ga dem en defensiv karakter og det er dette som har gitt dem den betydning de har hatt for Kirkens konsolidering. Men det kommende konsil er hverken rettet mot noe eller mot noen. Dets formål er utelukkende positivt: Det dreier seg om Kirkens indre fremskritt og fornyelse.

Og det er også årsaken til at det kanskje vil finne større gjenklang blant dem som står utenfor Kirken. I den epoke vi nå befinner oss, må man ikke se en Guds gave i denne muligheten? I alle fall har de menn som forbereder konsilet og gir det dets definitive form, ansvaret for at ikke denne sjansen blir forspilt, at ikke denne anledningen blir forbigått.

Konsilets økumeniske sikte

De diskusjonene som er oppstått angående uttrykket «økumenisk konsil» som paven brukte da han forkynte

Sverige får ny biskop

Siden 21. juli foreligger det melding fra Vatikanet om at biskopen av Stockholm, Ansgar Nelson, har trukket seg tilbake. Som ny biskop i hans sted er utnevnt dr. phil., pater John E. Taylor, O.M.I.

Den nye biskop er amerikaner, og har siden 1958 virket i København. Han er 47 år gammel, født i 1914 i East St. Louis, Illinois. Hans far var knyttet til jernbanen og forevrig konvertitt, han tilhørte en presbyteriansk innstilt familie. John Taylor trådte tidlig inn i novisiatet hos Maria Immaculata-oblatene. Denne kongregasjonen har sin største utbredelse i USA og Canada, den arbeider over store deler av verden, men har især konsentrert seg om misjonen i de arktiske områder. Den fremtidige biskop ble etter endt novisiat sendt til Roma for å studere — tre års filosofi hos dominikanerne ved Collegio Angelico, deretter teologien hos jesuittene ved Gregoriana-universitetet. Han tok sin doktorgrad ved Ottawa universitet i Canada på en avhandling om John Dewey. I de neste seksten år var han engasjert i undervisningen, som professor og senere grunnlegger og leder av et presteseminar. I 1958 ble han sendt til København, etter at biskop Suhr hadde anmodet hans kongregasjon om å gjenoppta den katolske kirkes virksomhet på Grønland. Siden da har pater Taylor

flere ganger besøkt Grønland, hovedsakelig for å virke blant katolikker på de militære baser i Thule og Søndre Strømfjord.

Kort etter ankomsten til Danmark grunnla pater Taylor sammen med et par ordensbrødre et katolsk sogn i Herlev ved København, hvor det foreløbig er oppført et menighetslokale. I de siste måneder har pateren imidlertid oppholdt seg i Sverige på oppfordring av biskop Nelson, med henblikk på en mulig utvidelse av kongregasjonens arbeid i Norden.

Den kommende katolske biskop av Stockholm har gode forutsetninger for å kunne fylle sin plass i en vanskelig stilling. Ikke minst vil hans språkkunnskaper kunne komme ham til gode i en kirke som i den grad er preget av utenlandske innvandrere alle vegne fra. Av Sveriges 27 000 katolikker er henved de 20 000 utlendinger. Foruten sitt morsmål taler pater Taylor dansk, har allerede ervervet seg et måtelig kjennskap til svensk, og taler utmerket fransk, tysk, italiensk og spansk. Han har allerede vunnet seg mange venner i Danmark og Sverige, hvor han har kunnet glede seg over en hjertelig mottagelse over alt.

Biskop Taylor vil bli konsekrent i Stockholm 21. september av biskop Suhr, København.

Den nye katolske biskop i Stockholm, John E. Taylor O.M.I.

Biskop Ansgar Nelson, som nå har ønsket seg avløst, er 55 år gammel. Han er født i Helsingør, men reiste i ung alder til USA. Der trådte han inn i benediktinerordenen, og det var som munk at kallet til å bli biskop Müllers koadjutor traff ham i 1947. Da biskop Müller trakk seg tilbake i 1957, ble han dennes etterfølger på Stockholms bispestol. Men hans helbred har aldri vært den beste, og biskop Nelson har nå helt siden i vinter oppholdt seg på kontinentet for å hvile. Hans avgang som biskop kommer derfor ikke helt uventet, men vil ikke desto mindre bli beklaget av mange som har lært å sette pris på hans fine og forstående personlighet.

sin hensikt å sammenkalle hele Kirkens hierarki, har gjort helt klart at dette kirkemøtet ikke må betraktes og heller ikke var ment som et gjenforeningskonsil. Ikke desto mindre er det tydelig at paven nærer et håp om at konsilet vil bringe noe nytt inn i forholdet mellom Kirken og de atskilte brødre, både ortodokse og protestanter. Gjentatte ganger har paven uttalt denne tanken at det «vidunderlige syn av sannhet, enhet og kjærlighet» som konsilet vil fremby, for de andre kristne vil være en «mild innbydelse» til å meditere over denne enheten og selv vinne den. Men det forutsetter at konsilet i alle ting holder regning med dette håp, at det altså virkelig blir et oppbyggelig syn for alle våre atskilte brødre og en mild innbydelse.

Kirkemøtet må aldri støte dem, aldri velge noe uttrykk som kan smerte dem på noen måte, samtidig som Kirken aldri har rett til å skjule den sannhet som den har til oppgave å proklamere. Og jeg ønsker å gi mitt vidnesbyrd om dette, og gi det med glede: Til tross for sin ytterst varierte sammensetning og dets medlemmers ytterst forskjellige opprinnelse, har Sentralkommisjonen aldri glemt å åpne sine øyne og sitt hjerte for denne siden av det kommende konsil. Selv de som kom fra rent katolske land og som følgelig ikke har noen personlig erfaring for samliv med andre kristne, har uten vanskelighet godtatt

forslaget om å la observatører få adgang til konsilet. Og hver gang det er blitt bemerket angående en sak eller et uttrykk at det var noe som på en eller annen måte kunne sære ikke-katolikker, har alle vært enige om å modifisere prosjektet eller la det falle. Denne enstemmigheten hos Kirken, slik som den i sammentrengt form er til stede i Sentralkommisjonen, har vært en særlig glede for meg.

(KIRKEN OG DE «NYE LAND»)

(Forts. fra s. 231)

Ikke uten grunn fikk han oppnavnet «Muhammed» blant den europeiske befolkningen, og mer enn én gang hendte det at størsteparten av menigheten reiste seg og gikk når hans hyrdebrev skulle leses opp i kirken. Bare en minoritet støttet ham aktivt.

Håpet for kirken i Algerie er nå derfor, ikke bare at det nye styret vil unngå å la seg binde av noe politisk, religiøst eller nasjonalt trangsyn — men også at det er den mest kristne del av befolkningen som blir igjen i Algerie og da også virkelig vil vise seg som kristen. Sammenstøt mellom kirken og den nye staten blir vel neppe helt til å unngå. Også her kan institusjonene bli truet. Spørsmålet blir da her som over alt ellers, i siste omgang, hva den enkelte kristne og hans kristendom er verd. G.

Reformasjonen i Norden

Av Sven Eide

I våre gamle stenkirker vender der ingen vinduer mot nord, hvis da kirken har beholdt sitt opprinnelige utseende. På nordsiden av kirken vil man heller ikke finne noen graver — eller bare få, av nyere dato. Ved Seljord kirke ligger den sagnomsuste plett hvor gresset ikke vil gro, midt på nordsiden av kirken. Våre forfedre forbandt ikke forestillinger om heltemot og barsk overvintring med begrepet «nord» — nei «nord» for dem var de onde makters hjem. Gikk det riktig galt med en kar, gikk han «nord og ned». Dette er jo også i full samklang med gamle forestillinger innen kirken, — står ikke diakonen ennu og roper ut evangeliet rett i fiendens ansikt, mot nord? Sør på kontinentet har en slik innstilling overfor Norden levd lenge. At de nordiske land betraktes som ganske misunnelsesverdige velferdsstater — riktignok med seksuell løsaktighet som folkelig underholdning — er av temmelig ny dato. Uvitenheten om nordiske forhold er da også noe av det som slår en sterkest ved ferder i utlandet. Og skulle en så være interessert i historie, kan en oppdage at uvitenheten på dette felt kanskje er mest markant. Og hva nå en slik ting som Nordens reformasjonshistorie angår, så vil utenfor kretser av rene spesialister enhver opplysning være en nyhet.

Sett på denne bakgrunn er Georg *Schwaigers* bok «Die Reformation in den nordischen Ländern»¹⁾ meget gledelig. Forfatteren, som foreleser ved universitetet i München, har her levert en velskrevet og lettlest oversikt over et til dels broket emne, med adresse både til leg og lærd. Boken er delt i tre hovedavsnitt. Det første av disse gjør scenen klar for dramaet, det er et bredt utsyn over Norden umiddelbart før reformasjonen. Forfatteren forutsetter lite eller intet kjent, han gir en mengde detaljer av kirkepolitisk og kirkerettslig art; han påpeker videre den sterke politiske bakgrunn for en reformasjon som av mer saklige grunner kanskje var mindre påkrevet i Norden enn noen andre steder.

Det neste hovedavsnitt har forfatteren kalt «Reformasjonen i det danske rike». Det behandler Danmark, Norge og Island. Vi leser her om den danske karmelittermunk Paul Helgesen (høyst urettferdig kalt «Pål Vendekåpe») og de danske biskoper på den ene side og Hans Tausen, flere andre predikanter, samt kongene på den annen side, og forfatteren skifter sol og vind mellom partene på en, såvidt undertegnede kan se, fullstendig objektiv måte. Denne objektive innstilling preger forøvrig sterkt hele boken — dette er vel et tidenes tegn, den økumeniske vind synes å tilta i styrke. Den har også meget å blåse bort.

Under sin behandling av Norge kommer forfatteren særlig inn på den eiendommelighet at vårt land er det eneste som ikke fikk bibel og liturgi på sitt eget språk som en frukt av reformasjonen. Dette blir utviklet litt videre, og forfatteren avslutter sine betraktninger over emnet med å si: «Tross de to offisielle norske språk, hersker ennå megen språklig forvirring i Norge.» Akk ja. Forfatteren peker på at der ikke finnes noen egentlig norsk reformator — de par personer som kunne komme

¹⁾ Georg Schwaiger: «Die Reformation in den nordischen Ländern.» Forlag Kösel, München. 187 s. pocketformat.

i betraktning, er snarere for forsiktige, humanistisk orienterte reformkatolikker å regne. I avsnittet om Norge forekommer der ellers en feil: den bergenske biskop electus og senere superintendent blir kalt Peder Geblessønn. Men det var jo snarere tvert imot.

Under omtalen av Island kommer det underlige forvirringen halvlys som preger denne tid tydelig til sin rett. Her finner vi skyggeaktige skikkelser i bakgrunnen hvis innflytelse vi bare aner. Her er historien om den gamle, utslitte og halvblinde biskop som sender sin koadjutor til København for å få kongens bekreftelse som successor — og får ham tilbake som luthersk superintendent! Og her får vi også den patetiske historien om Jon Arasons håpløse kamp, Jon Arason som så sent som i 1548 leste opp for sin geistlighet brevet fra pave Paul III: «Ærverdige broder — — — Vi vil aldri unnlate hva Vi med Guds hjelp kan gjøre for Deg.» Det var ikke stort.

Om Færøyane heter det: «På én unntagelse nær forble prestene på øgruppen den gamle kirke tro. De ble anvist en gård på øen Sandø til felles oppholdssted, der døde de ut 1570.»

Avsnittet om Sverige er kanskje det mest interessante. Atter en beretning om uklarhet, forvirring og oppløsning — men også om gripende trosglød og begeistring samt om jernhard realpolitikk. Vi får et godt bilde av Gustav Vasa, hans utholdenhet og hans store klokskap — eller listighet? Kong Gustav ville selv bestemme i kirken, og han behøvde fremfor alt dens gods. Han fikk sin vilje. Reformatorene blir redelig fremstilt, og vi hører Olaus Petris stemme: «Vi svenske tilhører også Herren, likevel som andre folk, og det språk som er oss gitt, det har Herren gitt oss.» Ingen dårlig begrunnelse for messen på folkespråket. I 1531 ble de viede biskoper Peder Månsson av Västerås og Magnus Sommar av Strängnäs tvunget av kongen til å vie nye biskoper til Linköping, Skara og Växjö samt endog en ny erkebiskop: Laurentius Petri. Fra disse vigslar stammer det nåværende svenske lutherske episkopat. Det er interessant å notere forfatterens mening: «På disse bispevielsers gyldighet kan der etter katolske prinsipper ikke tviles.» Man har jo tidligere hørt andre oppfatninger. Tempora mutantur.

Avsnittet om Finland er meget kort. Vi noterer oss at etter forfatterens prinsipper må også her de første lutherske biskoper ha mottatt gyldig vigsel. I motsetning til i Norge førte reformasjonen her etterhvert til at bibel og liturgi ble utgitt på finsk — ved siden av de offisielle svenske versjoner.

Boken anbefales enhver med tyskkunnskaper og en viss kulturinteresse — men den vil være særlig nyttig for studenter.

Biskopelig jubileum

Vår biskop i Oslo, dr. Jacob Mangers, kan i denne måned se tilbake på 30 års bispegjerning i Norge. Han fikk sin bispevigsel den 24. august 1932 i katedralen i Luxemburg. «St. Olav» vil gjerne ønske til lykke med dette lille jubileum, som hører til de sjeldnere; og vi er forvissnet om at hele vår biskops hjord vil følge ham med sin spesielle forbønn på denne dagen.

BLIKK på TIDEN

HUMBUG

«Gedigen humbug» er unektelig en både skarp og noe paradoksal tittel på en avisartikkel. Den innleder noen betraktninger av pastor P. W. Bøckman («Morgenbladet» 13. juli), over ukebladenes appell til en gammel og dog lys levende overtro: Astrologien eller «stjernetydingen». Kanskje tar han vel tungt og gravalvorlig på fenomenet — trosstyrken er vel ikke så overvettets stor hos stjernetydernes «ofre» og rådene som stjernene gir norske ukebladlesere holder seg da visst innen rimelighets og ærbarhets grenser. Men noe av et tidssymptom er det vel alltid — ett av de mange som røber at folk uten religiøst feste er villige til å vikle sin skjebnetråd om nær sagt hva som helst:

«Man kan ikke lukke øynene for at stjernespaltene treffer noe i tiden og hos menneskene som gir resonans — i hvert fall øker ukebladsalget. Snart hvert eneste blad har nu slik spalte, og det er visstnok også kommet et spesialmagasin som utelukkende er fylt av horoskoper og «stjernevarsler». Et meget velrenommert dameblad, som ukentlig ofrer en spalte på å se tingene «gjennom prestens briller», ofrer samtidig en helside på en bred «stjernespalte» hvor man inntil for nylig anvendte som devise en lett blasfemisk omskrivning, at «mennesker spår, men stjernene rår». Det er når man ser slikt, selv i de

mest respektable omgivelser at man griper seg i å spørre hvilken kulturkrets og hvilket århundre man er i. (...)

Hvorfor lar da mennesker i vår tid seg binde og rive med av slikt? Fordi mennesket alltid har interesse og sitrende nysgjerrighet for det som gir seg ut for å avdekke fremtiden og hva som venter en — uansett hvor gjennomskuelig og uholdbart det er. Og det ganske særlig i vår tid, hvor mennesker har mistet rotfeste og holdepunkt i normgrunnlag og tradisjon, hvor tillit til Gud og tro på Hans vilje og kjærlighet er blitt borte for mange, og mening og mål, sammenheng og livsretning dermed også forsvunnet ut av livsfølelsen og livsførselen. I vår sekulariserte kultursituasjon blir stjernetydingen et religions-surrogat, som gir en innbilt erkjennelse av en høyere plan og vilje med ens liv og en falsk trygghet og sikkerhet fra dag til dag. Stjernetydingen og stjernespaltene og deres utbredelse er et symptom på den religiøse og åndelige tomhet i vår tid og viser hva den blir fylt med.

Så kan man si at det ville være rimeligere å angripe årsaken enn symptomene, og derfor heller rette anklagen mot kirke, skole og kulturliv og mane til en åndelig nyinnsats og gjenreisning. Og det er riktig nok. Men stjerne-humbugen er mer enn et symptom. Den er samtidig en faktor som virker videre til å holde menneskene fast i illusjoner og kvasireligiøsitet. Derfor må et åndelig og kulturelt gjenreisningsarbeide også innebære et oppgjør med denne og andre kulturelle utvekster.»

PRO ET CONTRA

Med prisverdig balansekunst har Oslo-avisen «Vårt Land» bragt en grundig kronikkserie om Norge og Fellesmarkedet — tre kronikker for, ved høyesterettsadvokat Erling Wikborg, og tre kronikker mot, ved Gunnleik Seierstad. At FM skulle innebære noen øket «katolsk fare» er et argument som regelmessig er kommet igjen på kristelig hold, ofte i de

Finn Christensens glassmalerier

Glassmaleriet har aldri, i moderne tid, hatt så gode kår hos oss at en har kunnet tale om skoler eller miljøer. Hva der har vært skapt i den katolske tid før Reformasjonen vet vi svært lite om, formodentlig har vel våre større kirker, som domkirkeene i Nidaros, Stavanger og Hamar nytt godt av franske og engelske erfaringer. I vårt eget slektledd har kunstnere som *Emmanuel Vigeland*, *Froydis Håvardsholm* og *Victor Smith* levert glassmalerier til eldre og nye kirkebygg — sistnevnte har endog med heder skilt seg fra et så stort oppdrag som fondvinduet i Stavangerdomens kor.

Et mindre, men originalt og meget fengslende bidrag til denne krevende kunstarten er nettopp ferdig fra maleren *Finn Christensens* hånd, og i dette tilfelle dreier det seg om et verk på katolsk grunn. Dominikanersøstrene på Sankta Katarinahjemmet i Oslo har lenge ønsket å gi sitt huskapell en mer kunstnerisk utsmykning, i tillegg til pater Couturier's vakre alterfreske. Kapellet var overbelyst, og ny bebyggelse i nabolaget gjorde det ytterligere ønskelig å få utført tre store glassmalerier.

Det må ha vært med hjertet i halsen at søstrene betrodde oppdraget til en kunstner med et så dristig og nytt formspråk som Finn Christensen, så meget mer som han avlo å legge frem bindende utkast. Men deres tillit er ikke blitt skuffet — resultatet er blitt en betagende åpenbaring i lys og farver, som helt har forandret kapellets karakter. Nå er det også for øyet et sakralisert rom en trer inn i. Vinduene er store og kapellet er lite — en figurativ løsning ville vanskelig ha kunnet unngå å virke

anmassende som en utstilling. Finn Christensen har klokkeligen gått en annen vei. Hans tre vinduer representerer hvert sitt anslag av harmoniske farvestemninger som alle med sobert alvor leder sinnet mot det hellige. Det første av vinduene, nærmest legfolkets plass, uttrykker i praktfulle røde og gule nyanser troens *dramatikk* — påske og pinse. Det midterste, som dominerer søstrenes kor, stemmer i rike, rolige blå variasjoner sinnet til ettertanke og bønn. Og det siste av vinduene binder med lysegrønne og blekgule virkninger helheten til alterpartiet og eukaristiens atmosfære.

For Finn Christensen er dette en oppsiktsvekkende myndig og sterk debut i en ny kunstart, som synes å frigjøre nye sider ved hans talent. Vinduene er utført i den såkalte «la dalle-teknikken», uteksperimentert i Frankrike av en stor kirkekunstner, *Gabriel Loire*. Materialet er tykke glassbiter som er støpt inn i sement. Finn Christensen understreker at det ikke dreier seg om *glassmosaikk* — samspillet mellom betongen og glasset er av vesentlig betydning og må nøye beregnes, som mellom strek og farve i et maleri. Lysvirkningen blir atskillig sterkere enn gjennom alminnelig glass, fordi glasset her blir tilhugget og fasettert, så lyset brytes stadig på nytt og gir et funkende liv til helheten. Det er med forbløffelse at en nå går over terskelen til et rom en trodde en kjente — kunstneren har fylt det med en ny og spennende dimensjon av kraft, av intensitet og av tro.

Ved en liten mottagelse for pressen og andre interesserte nylig, uttrykte dominikanerinnenens priorinne, Moder *Mary-Reginald* sin og søstrenes takk for den verdifulle ramme de nå har fått om sine gudstjenester. Men søstrene må være forberedt på å dele den med andre — ikke bare de messebesøkende, men også de mange som selv vil ta et betagende og inspirert kunstverk i øyesyn.

X.

merkeligste sammenhenger. Wikborg tar lett på det — som bereist parlamentariker er han vel også for orientert til ikke å gjennomske den tåketenkning som ligger bak det, og det lett demagogiske anstrøk det kan gi debatten, ved sin appell

til angsten for det ukjente og fremmede. I Danmark har en folkekirkeprost, i fullt alvor, advart sine landsmann, fordi FM vil tillate Paven å kjøpe opp danske banker og forsikringsselskaper (!). Gunnleik Seierstads profetier ligger ikke så langt etter (14. juli):

«Vår evangeliske kirke har nok sannhet og åndsmakt i seg til å stå seg mot Roma. Men i en kamp er det ikke alltid en selv som bestemmer kampmidlene. Romerkirkens makt er langt fra bare av åndelig karakter.

Den har alliert seg med mektige kapital-interesser, og er selv også umåtelig rik. Den har politiske partier, fagforeninger og sitt selvstendige diplomati. Kirkens innflytelse på det politiske og økonomiske fellesliv må derfor ikke uten betydning for oss å gå over fra å være et selvstendig protestantisk land til å bli en provins i et katolsk dominert forbund. Vi bør her erindre at et av hovedmålene for den katolske kirke har vært og vil være å føre «de villfarne» tilbake til moderkirken. For å nå dette mål vil det ikke være nødvendig for Roma å gripe direkte til de ytre maktmidler. Tiden vil arbeide for den katolske kirke, og med de ytre midler vil det være nok å gi små puff i den ønskede retning. Barneflokkene i de katolske ekteskap er gjennomgående langt større enn i protestantiske. Sammen med giftemålsreglene vil dette føre til at overvekten av katolikker vil øke. Med den frie bevegelse for arbeidstakerne, og kanskje dirigering av dem, vil de protestantiske minoriteter ikke lenger være så sterkt sammenbundne enheter som før. En annen linje som Roma arbeider etter, er å utdanne eksperter for å erobre nøkkelstillinger på alle områder, kanskje spesielt i undervisnings-sektoren.»

Kanskje kiler det et øyeblikk forfengeligheten hos våre sølle syv tusen norske katolikker å bli tillagt så overmenneskelige krefter, men virkeligheten taler nok et annet sprog. De «uåndelige midler» kronikkforfatteren taler om, politisk status, privilegier og millionbudsjetter betalt av staten, går jo som bekjent i Norge til en helt annen adresse enn vår. Et katolsk parti ble visst, mildt sagt, ingen suksess, heller ikke en katolsk fagorganisasjon. Og våre katolske familier føler seg neppe kallet til å forrykke konfesjonsstatistikken med sine barnetall — i et land med 99,8% ikke-katolikker tør det visst kalles en langtidsplan! Hva endelig «rikdommen» angår, har vi en begrunnet mistanke om at våre biskoper ville hatt færre grå hår om den svarte til hverdagens virkelighet.

Der kan kanskje reises vektige argumenter mot Norges inntrøden i FM. Dette er avgjort ikke ett av dem.

BUNDNE ELLER FRIE?

Den utmerket redigerte københavneravisen «Kristeligt Dagblad» har nylig polemisert mot vår danske kollega «Katolsk Ugeblad». Sistnevnte har kalt vreden over sitt hode ved klart og prinsippfast å definere hva det er som skjer på et konsil. Det falt en luthersk kommentator noe tungt for brystet, han fant at «det er næsten uhyggeligt at mærke den sikkerhed, hvormed man går ud fra, at når koncilet har talt, så er det den katolske og universelle kirke, hvis røst vi får lov at høre».

Nå vil vel katolikker og lutheranere nødvendigvis lenge enda ha nokså ulike idéer om kirkelig «uhygge»: Like uvel som vi i sentrale trossaker føler oss ved det formløse, subjektive, ubestemte og omstridte; like utilpass vil visst protestanter flest befinne seg ved vår tillit til Kirkens ufeilbarhet. I en leder (29. juni) søker i hvert fall «Katolsk Ugeblad» å komme sin kritiker tålmodig i møte:

«Har kristendommen ingen definerede åbenbarede sandheder? I samme øjeblik, vi stiller spørsmålet på denne måde, går vi ud fra, at Kristeligt Dagblads lederskribent vil svare: Jo, det har den. Vi er «låst fast» på trosbekendelsen, på læren om den treenige Gud, dåben og nadveren, visheden om vor frelse ved Jesus Kristus, håbet om det evige liv o.s.v. Sagt på en mere enkel måde: vi er låst fast af evangeliet, men også — det gælder såvel katolikker som protestanter — af erklæringer fra nogle af fortidens konciler. Ingen af parterne har en direkte forbindelse med det budskab, der lød fra Jesu mund. Vi har det hele via mellemed: de skrevne beretninger udvalgt og bevaret af kristenheden, de traditionelle tolkninger, som vi gerne accepterer. Hele Bibelens autoritet som Guds ord ville jo rökkes, om vi ikke kunne anerkende, at fortidens kirke talte med en myndighed, Gud havde givet den.

Vi kan sikkert blive enige så langt, og vi kunne blive enige om endnu mere, hvis vi havde samme forståelse af ordene: «Se jeg er med jer alle dage indtil verdens ende». Eller om protestanter som vi troede, at kirken i dag med samme styrke som på aposteltiden ledes af Helligånden.

Mens det vel kan være en fristelse for katolikker at ønske definitive afgørelser også om spørsmål, der bør stå åpne, er det en fristelse for protestanter at ringeagte dogmer og henholde sig til subjektive opplevelser. Det har næppe vært Kristi mening, vi skulle få svar på alle spørsmål i dette liv, men det har bestemt heller ikke vært hans mening, at vi skulle være i vildrede om det helt afgørende og centrale. Vel er evangeliet ikke nogen facitliste, men det taler myndigt og kærligt til os om det, vi har mest brug for. Det siger os den sandhed, der gør mennesker frie.»

EN DOM

■ Var det riktig å henrette Adolf Eichmann? En prinsipiell motstander av dødsstraff, uansett forbrytelsen, (som under- tegnede) vil nødvendigvis svare nei. Men for alle andre vil

RULETT

MILD RØKETOBakk

Rullefin og pipegod

AS NORSK ENGELSK TOBakkFABRIKK (NETO)

UTLANDET

REVOLUSJON I COLOMBIA

Om Sør-Amerika lenge har vært Kirkens største smertensbarn, kan det nå knyttes nye håp til denne den mest «katolske» av alle verdensdelene. Et nytt tegn på det dypt-

I Norsk Kulturhistorie finner jeg Sigrid Undsets «På Pilgrimsferd». Hun forteller at vel gikk mange av pilegrimmene bostgang for sine synder, eller de var syke og sorgfulle og valfartet for å finne igjen sjelefred og helse ved helligdommen, men pilegrimsferdene var også middelalderens form for ferier og turistreiser. Flertallet var folk som reiste for å reise. Der lå en sjelelig frigjørelse bare i det å bryte opp fra sin hverdag, fra de steder hvor man arbeidet og sloss og var bundet av hensyn til frender og venner og fiender. På valfartene følte mange hvordan sjelen deres spiste seg mett på åndelig næring, ble frisk og frodig, mens kroppen slet vondt — og sansene suget inn nytt i de fremmede land. At de hadde en uøddeilig sjel tvilte få mennesker på — i middelalderen.

4 fulle busser med pilegrimmer startet fra St. Olavs Kirke i Trondheim, søndag den 29. juli. Med oss var 40 unge tyske katolikker fra Kiel. Vi var katolikker fra Bergen, Kristiansand, Hamar, Trondheim og Oslo — 150 i alt. Vel fremme på Stiklestad gikk vi til fots i prosesjon med biskop Rūth i spissen til det katolske kapellet, reist i 1930. Kappellet ble stuvende fullt, og biskopen holdt prekenen. — Nå er det ikke hedenskapen vi har å kjempe mot, sa han — men avkristningen. Vi må stå sammen i den rette forståelse for hverandre og i St. Olavs ånd, hvis vi skal kunne utrette noe overfor den moderne avkristning. Og han uttalte sin glede over at Norges statsminister hadde vært til stede ved Olsokstevnets første dag.

Ellers var det overalt på Stiklestad et yrende liv. 7—8 tusen mennesker hadde funnet veien til stevnet i det vakre juliværet. Kvinner og barn i vakre bunader, og trønderbunaden naturligvis i majoritet. Utenfor Stiklestadsmuséet var et stort tun, der var restaurant, boder og små kaféer. Stiklestad kirke, reist omkring år 1150 var

meget vakker. Den skal ha vært valfartskirke for Olavsdyrking helt til 1500-tallet, og ble restaurert i 1930.

Festspillet var en opplevelse. Scenen var en opphøyet grønn gressplen med «orkestergraven» på bakken under, og Gisle Straume leste prolog før «teppet» gikk opp. Det er trønderne Olav Gullvåg og Paul Okkenhaug som har skrevet henholdsvis stykket og musikken. Bjarne Andersen, teatersjef for den Nationale Scene i Bergen, har i de siste tre år satt stykket i scene. Handlingen foregikk på gården Sul i Verdal før slaget på Stiklestad i 1030. Sagakledde kvinner og menn, Kong Olav i full krigsmundur ridende på sin ganger, biskop, prester, forgtutter i prosesjon, korsang. At der råder den beste forståelse mellom den katolske Stiklestadkomité og Stiklestadnemnda, skjønner man — messeklærne var lånt ut av den katolske biskop Rūth.

Ferden ble avsluttet med sakramental velsignelse i St. Olavs kirke i Trondheim. S. M.

vel spørsmålet synes nærmest meningsløst. At problemet imidlertid også har andre sider, fremgår av en dypt alvorlig og vekkende kronikk som magister Carl Fredrik Engelstad nylig (13. juli) offentliggjorde i «Morgenposten».

Ved å kreve juridisk uklanderlighet og ved å henrette Eichmann, sier Engelstad, har israelerne egentlig gjort noe som ikke bare er meningsløst i seg selv, men som har nøyaktig den motsatte virkning av hva de tilsikter. Hengningen i Tel Aviv gir en slags illusjon av at forbrytelse og straff er kommensurable, at de svarer til hverandre, og dermed er noe vi kan glemme. Og ganske særlig farlig blir det, dersom det viljeløse redskapet og «jawohl-mannen» Eichmann tar med seg i sin glemte grav skylden til alle dem som ikke drepte jøder, men som i sin mentalitet, sin oppdragelse av barna, sin stemmegivning og sin passivitet tillot jødehatets pest å stige til en katastrofe som vel er det skrekkeligste Europa har sett.

Nå skal vi norske være forsiktige med å klandre de israelske myndigheter — ut fra vår vanlige hang til å være verdens selvbestaltede humanistiske samvittighet. Det var jo nemlig ikke fritt for at vi selv grep til dødsstraffen da vi ble grovt krenket i vår rettsfølelse, og syntes at nå hadde vi bruk for den. Men Engelstad har rett når han påpeker at den viljeløse Eichmanns egentlige forbrytelse var selvmordet på menneskeverdet og gudsbildet i ham selv — det som gjorde all den følgende umenneskeligheten mulig. Og i et tenkt møte mellom det umenneskelige og det overmenneskelige, lar Engelstad Israels dommere avsi denne kloke dommen over Adolf Eichmann:

«Vi har hele tiden gitt en god dag i den formelle jus, for den er allikevel ikke brukbar i et tilfelle som dette. Vi har satt oss ut over internasjonal praksis og kidnappet Dem i en fremmed stat, vi stiller Dem for retten i en stat som ikke eksisterte dengang De begikk Deres forbrytelser, forbrytelser De ikke begikk på vårt territorium men i et land hvor det ikke var noen forbrytelse i juridisk forstand å begå dem — hvor De til og med av staten ble pålagt å begå dem. Alt dette er oss likegyldig, likesom det er oss likegyldig å «straffe» Dem — ingen straff står i forhold til Deres forbrytelse og Deres gjerning blir ikke ugjort om vi henger Dem aldri så mye. De er fri, herr Eichmann, gå hvor De vil, vi har ingen interesse av å foreta oss noe med kroppen til en mann som begikk åndelig selvmord for tredve år siden. Det eneste vi har hatt bruk for Dem til er å vise menneskene, hvert enkelt menneske i verden idag, så klart og tydelig som mulig hva som kan skje dersom mennesket avsverger seg sin plikt og sin rett til å være menneske og lar seg redusere til et tannhjul i et system, hvilket system det nå måtte være. Vi finner det irrelevant å dømme Dem juridisk, for det vesentlige i denne saken har ikke med noe så overfladisk som formaljus å gjøre. Derimot dømmer vi Dem i menneskelighetens navn til, så lenge Deres kropp ennå har igjen å fungere, å vandre fritt og hvileløst mellom menneskene som et evig foruroligende skrekkeksempel på hva det vil si å abdisere som menneske. Helst ville vi at De aldri måtte dø, for Deres død vil bare så alt for lett gi menneskene et påskudd til å glemme Dem. Men vi skal i hvert fall ikke påskynde glemselen ved å henge Dem opp og derved hjelpe menneskene til den innbildning at de er ferdige med Dem. Der er døren, herr Eichmann, den står åpen, gå nå!»

Israels høyesterett kunne ha sagt dette, og skapt åndshistorie. Den sa ikke det. Isteden avsa den en dødsdom som den selvtilfreds kaller «juridisk fullt ut forsvarlig». Den lot Eichmanns kropp dingle noen sekunder — og terdig med ham!»

Frater Candidus.

gående klimaskifte som alt mer preger det høyere hierarkis holdning i disse landene, er hva som nettopp er skjedd i Colombias neststørste by, *Medellin*. Der har erkebiskopen nettopp bestemt seg til å forlate sitt luksuriøse palé og slå seg ned i et av arbeiderkvarterene. Paléet vil han gjøre om til et folkeuniversitet, hvor meningen er å utdanne kristne arbeider- og bondekadrer.

Erkebiskop Tulio *Botero Salazar* hører til en av Colombias rikeste familier, og det var hans brødre som hadde insistert på å forære ham det paléet han har bebodd siden han ble utnevnt til erkebiskop for fire år siden.

Han offentliggjorde sin nye beslutning i en preken i katedralen og over radio pinsedag. Erkebiskopen erklærte her som sin hensikt å gå inn for «en hellig revolusjon» i landet, og sa blant annet:

«Intet er mer revolusjonerende enn evangeliet. Det er der vi finner grunnlaget for enhver virkelig forvandling verden har bruk for. Er ikke saligprinsingenes innhold dyptgående revolusjonært? Er ikke uttrykk som «Fader vår» og «vårt brød» gjennomgripende revolusjonære i forhold til «min Far» og «mitt brød»?

Overfor et slikt kristent engasjement kan ingen stå likegyldig. Vi må alle være med å bygge. De som tviler

på våre ord må bli overbevist av våre handlinger. Og disse handlinger må komme ovenfra, fra vårt overhode, fra den Hellige Ånd som har til oppgave å lede Kristi hjord, og også fra erkebispedømmets overhode. Og det er derfor at deres erkebiskop har besluttet å forlate sin komfortable residens i El Poblado for å grunnlegge en kader-skole for arbeidere og bønder, og hele hans personlige formue skal gå til opprettholdelsen av denne institusjonen. Deres erkebiskop akter å slå seg ned i et beskjedent hus i arbeiderkvarteret «Barrios de Jesus». Hver dag vil han ta imot to arbeidere ved sitt bord — og slik vil han også vite seg nærmere Jesus.»

Erkebiskop Botero Salazars beslutning har vakt den største oppsikt i Colombia, den var førstesidestoff i alle aviser, og flere av dem skrev ledere om saken. Ingen er i tvil om at den kan føre til dyptgående forandringer i landets samfunnsliv, til en fornyelse av den sosiale bevissthet og store endringer i Colombias økonomiske — og dermed sosiale — struktur. Medellin er en by på 700 000 innbyggere, industriby og landets neststørste. Den er dessuten hovedstad i en provins som er kjent for sin religiøse innstilling, slik at en kan regne med en reell gjenklang for erkebiskopens planer blant befolkningen. •

VATIKANET

Ensyklika om konsilet.

1. juli offentliggjorde paven en ny ensyklika om det forestående konsil, med titelen *Poenitentiam facere*: Å omvende seg, gjøre bot. Paven oppfordrer her alle kristne til bot og bønn for kirke-møtet.

Observatører til konsilet.

Efter at det nå er blitt endelig bestemt at alle ikke-katolske kristne samfunn «av en viss konsistens» skal kunne innbys til å sende observatør-delegater uten stemmerett til konsilet, er innbydelsene begynt å gå ut. Den anglikanske kirke har allerede utpekt sine tre delegater, som blir bestående av en engelsk biskop, en teolog fra USA og en geistlig fra Ceylon. Ennvidere har kongregasjonalistene og metodistenes verdensforbund akseptert innbydelsen. Den tyske evangeliske kirke har likeledes besluttet å sende en representant. En venter også at det lutherske verdensforbund, det reformerte forbund og Kirkenes Verdensråd vil sende to eller tre delegater hver. Hva angår de ortodokse er deres stilling ennå ikke klar. Patriarkatet i Konstantinopel har hele tiden vært gunstig stemt, men da de russiske ortodokse ikke ønsker å være representert, har man hittil nølt med å ta noen avgjørelse, for ikke å risikere å sette vondt blod mellom de forskjellige ortodokse kirker. Endelig vil de skismatiske gammelkatolikker i Utrecht sende en observatør.

Folkesproget i liturgien.

Prefekten for Rituskongregasjonen, kardinal *Larraona*, bekreftet nylig på en pressekonferanse i Chicago at innføring av folkesproget i liturgien, også når det gjaldt deler av messen, kunne bli vedtatt av konsilet. Kardinalen regnet også med at en viss revisjon av selve messen ville komme på tale.

Latinstudiet skal dyrkes.

Fire måneder efter at den apostoliske konstitusjon «*Veterum Sapientia*» ble promulgert er det nå kommet en detalj-

utforming av dennes bestemmelser vedrørende det latinske sprogs stilling i kirken. Bestemmelsene påbyr at latin skal benyttes som undervisningssprog ved alle teologiske fakulteter. Teologistudentene skal pålegges en meget grundigere innføring i det latinske sprog enn hva som hittil har vært tilfelle.

Kardinal Coussa død.

Sekretær for den Orientalske kongregasjon, kardinal *Acacio Coussa*, døde uventet i Roma i slutten av juli. Kardinal Coussa var 64 år gammel, født i Syria. Han ble bispeviet så sent som ifjor og kreert til kardinal i mars i år, samtidig med at han ble utnevnt til sin nåværende stilling. Han var en av Kirkens fremste rettslærde og satt nå i Sentralkommisjonen for konsilet. Hans død betyr et alvorlig tap for Kirken, i det øyeblikk en venter at konsilet vil forordne en revisjon både av den østlige og den vestlige kirkerett. Kardinal Coussa var et sentralt ledd i dette arbeidet.

Tidligere denne måned døde tidligere nuntius i Portugal, kardinal *Giovanni Panico*. Også han var blitt utnevnt til kardinal i mars i år og var siden da medlem av kurien. Han var 67 år.

Dominikanerne velger ny ordensgeneral.

Da dominikanernes ordensgeneral, pater *Michael Browne*, ble utnevnt til kardinal i mars i år, har ordenen måttet sammenkalle et nytt generalkapitel for å velge nytt overhode. Valget falt på spanieren *Aniceto Fernandez*, tidligere mangeårig professor og senere provinsial. Pater *Fernandez* er 67 år gammel, og er valgt for et tidsrom av 12 år.

Advarsel mot Teilhard de Chardin.

I et monitum av 30. juni har det Hellige Offisium advart biskopene og universitets- og seminarirektorene mot de etterlatte verker til den berømte franske jesuitt, *Teilhard de Chardin*. Byråets monitum hevder at pater Teilhards verker frembyr teologiske uklarheter og en-

kelte vranglærdommer. Samtidig offentliggjør *Osservatore Romano* en artikkel som går i rette med pater Teilhards nesten likeså berømte franske ordensbror *Henri de Lubac*, som nylig har utgitt en inngående analyse av Teilhards verk. Denne analysen arter seg som en varm apologi for Teilhard. Det Hellige Offisiums monitum betyr imidlertid ikke at Teilhards verker blir satt på index. Det er å betrakte som en oppfordring til å lese ham med kritikk.

CUBA

Bedret kirkebesøk, tross forfølgelser.

Det er nå bare 123 prester igjen på Cuba av de 700 som fantes der ved begynnelsen av Fidel Castros kirkefølgelse, resten er utvist. Legapostolatets organisasjoner er brutt istykker og det katolske universitetet gjort til et kommunistisk omskolingssentrum. Ikke desto mindre heter det at kirkebesøket og mottagelsen av sakramentene er steget med 20 %. — Ifølge en melding som foreløbig må tas med forbehold, har Castro bestilt 200 sutaner i et konfeksjonsskredderi i Habana, med henblikk på å utstyre kommunistiske provokatører med dem.

KINA

Kirkene rives ned.

Ifølge meldinger fra Lanchow i Kina er den katolske erkebiskopkatedral der i byen nå revet ned. Den siste erkebiskop av Lanchow var europeer. Han satt først flere år i fengsel og ble siden utvist. Han døde for tre år siden. (KNA).

MEXICO

Erkebiskop krever skolefrihet.

Ifølge en erklæring av erkebiskopen av Chihuahua er det bare 56 % av alle skolepliktige som virkelig får en opplæring i Mexico. Analfabetismen er fremdeles vidt utbredt. Staten er ute av stand til å sørge for tilstrekkelig undervisning. Under disse omstendigheter tvinger frihet for privatskolene seg frem, uttalte erkebiskopen. (KNA).

SOVJETUNIONEN

Til kamp mot de religiøse høytider.

Det kommunistiske partiorganet Partijnaja Zhisn i Moskva krever at man innfører nye «sovjethøytider» for å komme de religiøse høytidsdager til livs. Slike «sovjethøytider» kunne f. eks. feire «anledninger hvor en sovjetrepublikk, et område, en by, en bedrift eller en kollekt mottar en utmerkelse», eller hvor den oppsatte plan blir oppfylt. Dessuten skulle partiorganisasjonene hjelpe de enkelte familier med å feire private anledninger, som barnas inntreden i skolen, innkallelse til militærtjeneste eller — oppnåelse av et pass til utlandet!

Bladet beklager seg forøvrig over at de geistlige utstrekker sin virksomhet ut over kirkerommet, at de holder religiøse seremonier i hjemmene og krenker sovjetlovene ved å trekke barna inn i kirkene og bruke dem til tjenester der. (KNA).

TSJEKKOSLOVAKIA

Foruroligende fall i fødselstallet.

Ifølge tsjekkiske aviser fødes det årlig 35 000 barn færre i landet enn den normale befolkningsøkning skulle tilsi. Det synkende fødselstall tilskrives først og fremst den sterke økning av aborter, legale og illegale. Bare de legale aborter gir full beskjeftegelighet til 150 gynekologer. Kvinner som søker om abort, angir følgende grunner: Allerede flere barn (36 %), sykdom (24 %), økonomiske årsaker (22 %), vanskelige sosiale

forhold (18 %), ugunstige boligforhold (8 %), ekteskapelige vanskeligheter (8 %). (KNA).

TYSKLAND

Herr biskop!

Den nyutnevnte biskop av Regensburg, professor Rudolf Graber, har bedt alle som henvender seg til ham om å unngå titelen «Eksellense» (som hittil har vært den vanlige) og i stedet tiltale ham ganske enkelt med «herr biskop». (KNA).

100 utviklingshjelpere utsendt.

Ifølge de siste oppgaver er ca. 100 unge katolikker hittil blitt sendt ut som hjelpere til utviklingslandene av det «Arbeidsfelleskap for utviklingshjelp» som representerer 30 katolske organisasjoner. Dette tallet ble gitt i en tale av biskopen av Aachen, der han understreket at de kommunistiske land bygget sin verdenserobring ikke minst på utdannelsen av tekniske kadrer. Overfor denne utfordringen kunne ikke den såkalte kristne verden stå likegyldig. (KNA)

TRONDHEIM	HAMAR
<p>ILA FARVEHANDEL Telefon 25480</p> <p>Alt i malerverer</p>	
<p>INGV. ALSTAD Fisk - Sild Ilevollen 32 - Tlf. 20291 Trondheim</p>	

HAMAR		
<p>Hedmark Cementvarefabrik E. GRILL FASTING Hamar Elverum - Kongsvinger</p>	<h1>NEBB</h1> <p>NEBB's HAMAR-AVDELING 1/5 HAMAR</p>	
<p>MICHAEL SCHAU & SØNN GRØNNEGATEN 94 Tlf. 23 160</p>	<p>THORALF JOHANSEN & SØNNER Byggmester- og entreprenørforetning Telefon 23 410 - Hamar</p>	
<p>SIGV. SØRENSEN KOLONIALFORRETNING Spesialitet: Kaffe</p>	<p><i>Støkken's Bokhandel</i> Strandgt. 13 - Tlf. 23 021</p>	<p>EGIL BRODAL Tapetsermester Tlf. 22 168</p>
<p>HAMAR GLASSMAGASIN A/S HANDELENS HUS Telefon 23056</p>	<p>JOHS. LIE Kjøttforretning Hamar Tlf. 23 939</p>	<p>HUGO OFFSTEN AMAR Handelsgartneri og Blomsterforretning Tlf. 23 680 - 23 086</p>
<p><i>Ole J. Lie</i> BARNETØY - GARDINER Tlf. 21 773 - Torvgaten 14 - Hamar</p>	<p>O. FUGLSETH HANDELSGARTNERI OG BLOMSTERFORRETNING Hamar - Tlf. 23 079 - 23 370</p>	<p>ARNE BORGLUND Bok- og Aksidenstrykkeri HAMAR - TLF. 23 858</p>

<p>KJENTE FREDRIKSTAD- FIRMAER</p>	<p>Norske Fina ^{A/S} Bensin - Petroleum - Fyringsoljer - Smøreljer FREDRIKSTAD TLF. 5 820 TØNSBERG > 12 371</p>	<p>FREDRIKSTAD BLIK- & METALVAREFABRIK Andresen & Müller</p>
<p>G. Halvorsen Etabl. 1885 Alt i flekk, kjøtt og pølsevarer. Tlf. 1781 Tlf. 2455</p>		<p>Mek. verksted — Blikkeballasje og metallvarer av enhver slags — Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed — Isenkramartikler — Elektrisk og Autogensveisning — Stanseartikler</p>
<p>FREDRIKSTAD BRYGGERI FREDRIKSTAD</p>	 <p>Tlf. 1662 - 2062</p>	<p><i>Sko</i> BJARNE AARUM Fredrikstad</p>
<p><i>Björnulf</i> FOTO ALT I FOTO OG FILM</p>	<p>C. HANSSENS Trykkeri og Bokbinderi Tlf. 3056 FREDRIKSTAD</p>	<p>CARSTEN CARLSEN Kolonial og Kraftfor Tlf. 2175</p>
<p><i>Chr</i> Hannestad HANDELSGARTNERIER FREDRIKSTAD Vi leverer til blomsterforretninger landet over.</p>	<p>GULLSMED WESSMANN FREDRIKSTAD</p>	<p><i>Andr. Panne</i> Kontormaskiner - Kontorutstyr Storgt. 4 - Fredrikstad Tlf. 2945</p>
<p>EDVARDESEN & NORHEIM A/S Autorisert Installatør Radio og Elektrisk utstyr Tlf. 1220 - Fredrikstad</p>	<p>ST. CROIX HANDELSGARTNERI Tlf. 2830</p>	<p>KÅRE KRISTIANSEN Fiskeforretning Telefon 3190</p>
	<p>FREDRIKSTAD BYGG A/S Byggevarer - Jernvarer Malerverer Sentralbord 5945</p>	<p>HELENE ANDRESEN KJØTT- OG PØLSEVARER Glemmegt. 3, 4, 5. Tlf. 2131 og 2031</p>
<p>ALFR. GRØNNEBERG Urmaker & Optiker Fredrikstad</p>	<p>KNUT CHRISTIANSEN Spesialforretning i Radio og Fjernsyn Farmannsgt. 1-3 - Tlf. 6464</p>	
<p>KLEMET JOHANSEN Fredrikstad Begravelsesbyrå Farmannsgt. 10 - Tlf. 3062 1885 75 år 1960</p>	<p>O. Henriksens Sønner Aut. Rørleggere og Rørhandel Etabl. 1904 FREDRIKSTAD Sentralbord 5840</p>	
<p>BRYNILDSENS FABRIKKER Drops og Mineralvann</p>	<p><i>S. Larsen & Co.</i> Møbelforretning Nygårdsgaten - Fredrikstad Telefon 2265</p>	

OBS!

Ved
adresseforandringer,
vennligst oppgi også
den tidligere
adresse!

All slags
forsikring

ANTH. B NILSEN & CO'S
ASSURANCE BUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

A/S Norsk Medicinsk Varehus

Sykehusutstyr - Sanitetsmateriell - Elektromedisin - Røntgen

Pilestredet 7
Tlf. 33 43 70
OSLO

Service-avdeling
Apotekerveita 4 - Tlf. 24 921
TRONDHEIM

A/s E. Sunde & Co. Ltd.

Oslo

Alt i rørbransjen

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlvarer
Kjøkkeninnredning og utstyr

THIIS & CO A
S

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

WISBECH
ARTISERLERNAP

Majorstua - Oslo

**MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER**

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo
Telefon 33 18 34 - 33 32 37

NOBERG & CO. A.S

MARGARINFABRIKK

OSLO

Leverandør av den bekjente

«NOCO» margarin

Brevskolen om den katolske kirkes tro og moral.

Spørsmål besvares
av lærerne.

Skriv etter prospekt.

Katolsk Informasjon

P.boks 3664

Oslo.

VIEVANNSKAR
i porselen kr. 5.00

Vi sender også pr.
postoppkrav.

Gralligani

STORTINGSGT. 22
NEDRE SLOTTSGT. 25
OSLO

